

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Bolygónk egészségessé tétele mindenki számára Uniós cselekvési terv: „Út a szennyező anyag-mentes levegő, víz és talaj felé”

(COM(2021) 400 final)

(2022/C 105/22)

Előadó: **Maria NIKOLOPOULOU**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.5.31.
Jogalap	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.4.
Plenáris ülésen történő elfogadás kelte:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	105/0/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) támogatja az Európai Bizottság tervét, melyeknek célja a különböző típusú szennyezések átfogó kezelése, valamint a Párizsi Megállapodásban vállalt kötelezettségek teljesítése és a fenntartható fejlődési célok megvalósítása. Ahhoz, hogy a terv valóban ambiciózus legyen, a célokat teljes mértékben össze kell hangolni az Egészségügyi Világszervezet (WHO) ajánlásaival, és az ambíció szintjét kezdettől fogva – azaz már most – növelni kell.

1.2. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy kezdje meg az adatgyűjtést annak érdekében, hogy hamarosan jogalkotási javaslatokat tehessen azokon a területeken, ahol még nincsenek ilyenek, például a fény- és rezgésszennyezésre vonatkozóan.

1.3. Az EGSZB üdvözlöi a szennyező anyag-mentesség témájában érdekelt felek platformjának létrehozását, melynek célja a szennyező anyag-mentesítés felgyorsítása, és együtt kíván működni azzal a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformjával⁽¹⁾ vagy más csatornán keresztül.

1.4. Az EGSZB sajnálja, hogy a szennyezéssel kapcsolatos károk helyreállítását és megtérítését kevésbé veszik figyelembe a szennyező anyag-mentességi hierarchiában. Intézkedéseket kell meghatározni azokra az esetekre, amikor a szennyezők nem azonosíthatók, vagy nem tudják megtéríteni a kárt.

1.5. Az EGSZB javasolja, hogy a részecskeszennyezés (PM) forrásainak értékelését illetően a részecskék oxidatív potenciálját és az ultrafinom részecskéket vegyék fel a jogszabályokba és a részecskeszennyezés nyomon követésébe.

1.6. A tengersiznyezés elleni küzdelem érdekében valamennyi kikötőnek fejlett hulladékgyűjtési és -gazdálkodási rendszerrel kell rendelkeznie. Emellett az EU-nak ösztönöznie kell a tengerbe került hulladék folyamatos kiemelésére irányuló intézkedéseket, mind a szennyezésmentesítés elősegítése, mind a halászok másodlagos tevékenységének biztosítása érdekében.

1.7. A tengerek műanyagszennyezésének egy része szárazföldi vizekből származik. Európai folyóink tisztaságához az érintett országok közötti koordinációra van szükség.

1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy harmonizálni kell a hulladékgazdálkodást, és a harmadik országokra gyakorolt káros hatás elkerülése érdekében a hulladékot a termelő helyén vagy megfelelő újrafeldolgozó létesítményekkel rendelkező területen kell kezelni és visszanyerni.

⁽¹⁾ A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja.

1.9. Bár a célokat uniós szinten határozzák meg, az EGSZB azt ajánlja, hogy országonként is határozzanak meg alsó küszöbértékeket annak biztosítása érdekében, hogy ha más ütemben is, de minden tagállam jó eredményeket érjen el.

1.10. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat és az Európai Bizottságot, hogy gyorsítsák fel a megújuló energiaforrásokra való átállás folyamatát, ami rendkívül fontos ahhoz, hogy a vállalatok szén-dioxid-mentessé tegyék termelésüket.

1.11. Az EGSZB gratulál az Európai Bizottságnak ahhoz a civil tudományos stratégiához, amely a szennyezéssel, az egészséggel és a jólléttel kapcsolatos figyelemfelkeltés révén ösztönzi az emberek részvételét és elkötelezettségét.

2. Az európai bizottsági javaslat

2.1. A levegő, a víz és a talaj szennyező anyag-mentességére vonatkozó uniós cselekvési terv a zöld megállapodás egyik utolsó sarokköve. 2050-re kiemelt célként tűzi ki, hogy a szennyezést olyan szintre kell csökkenteni, amely nem káros az emberi egészségre és a környezetre. Az Európai Bizottság integrálja és összekapcsolja a különféle szennyezési célkitűzésekkel kapcsolatos valamennyi, egyidejűleg folyamatban lévő intézkedést.

2.2. Az uniós jog és a zöld megállapodás törekvései értelmében és egyéb kezdeményezésekkel szinergiában az Uniónak 2030-ig a következőket kell elérnie:

- a légszennyezés egészségügyi hatásainak (korai elhalálozások) több mint 55 %-kal történő csökkentése,
- a közlekedés által okozott zaj miatti káros hatásoknak kitett személyek arányának 30 %-kal történő csökkentése,
- azon uniós ökoszisztémák arányának 25 %-kal történő csökkentése, amelyek esetében a levegőszennyezés veszélyezteti a biológiai sokféleséget,
- a tápanyagvesztésnek, a kémiai peszticidek használatának és kockázatának, a veszélyesebb peszticidek használatának, valamint a haszonállatok kezelésére szolgáló és az akvakultúrában használt antimikrobiális szerek értékesítésének 50 %-kal történő csökkentése,
- a tenger műanyagszennyezésének 50 %-kal, illetve a környezetbe kibocsátott mikroműanyagok 30 %-kal történő csökkentése,
- a teljes hulladékkezelés jelentős, valamint a települési maradványhulladék 50 %-kal történő csökkentése.

2.3. A szennyező anyag-mentességi célkitűzés figyelemmel kísérésére és jövőbeli alakulására vonatkozó terv 2022-re és 2024-re tervezett jelentései a 2030-as célok elérésére irányuló folyamat értékelését célozzák, és hivatkozási alapul szolgálnak majd annak eldöntéséhez, hogy mely intézkedéseket kell alkalmazni, illetve megerősíteni a 2030-as célok sikerének biztosításához. Ez alapján jelölik ki a következő lépéseket annak érdekében, hogy 2050-re megvalósuljon a szennyező anyag-mentesség.

2.4. Az Európai Bizottság a Régiók Európai Bizottságával együtt elindítja a szennyező anyag-mentesség témájában érdekelt felek platformját.

2.5. A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvet 2023-ig felülvizsgálják, hogy csökkenteni lehessen a műanyag és egyéb hulladékok, a víz alatti zaj és a szennyező anyagok mennyiségét.

2.6. A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv és a szennyvíziszapról szóló irányelv felülvizsgálata során ambiciózusabb célokat fognak kitzúzni a szennyvíz tápanyagoktól történő megtisztításával, valamint a kezelt víz és a szennyvíziszap újrafelhasználásra való előkészítésével kapcsolatban.

Felülvizsgálják a hulladékzállításról szóló rendeletet a hulladékexport jobb nyomon követése, a fenntartható hulladékkezelés biztosítása, valamint a harmadik országokban káros környezeti és egészségi hatással járó exportok korlátozása érdekében.

3. Általános megjegyzések

3.1. Amint az a cselekvési tervben is szerepel, a környezetszennyezés elleni küzdelem egyben az igazságosságért folytatott küzdelem is, mivel az emberi egészségre gyakorolt legkárosabb hatások a legkiszolgáltatottabb csoportokat sújtják. Ide tartoznak a gyermekek, az idősek vagy betegségekben szenvedők, a fogyatékkal élő, valamint a rosszabb társadalmi-gazdasági körülmények között élők^(?). Világszinten az alacsony és közepes jövedelmű országok viselik leginkább a környezetszennyezéssel összefüggő betegségek jelentette terheket: a környezetszennyezéssel összefüggő halálozások közel 92 %-a náluk következik be^(?).

^(?) Az EEA 22/2018. sz. jelentése: *Egyenlőtlén kitétség és egyenlőtlén hatások*.

^(?) UNEP/EA.4/3 (2018): „A szennyezés nélküli bolygó” című végrehajtási terv.

3.2. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság tervét és kiemelt kezdeményezéseit, melyek célja a különböző típusú szennyezések átfogó kezelése, valamint a Párizsi Megállapodásban vállalt kötelezettségek és a fenntartható fejlődési célok teljesítése. Ahhoz, hogy a terv valóban ambiciózus legyen, a célokat teljes mértékben össze kell hangolni a WHO ajánlásaival.

3.3. Az EGSZB egyetért azzal a megközelítéssel, hogy meg kell erősíteni a különböző területeken meglévő jogszabályokat, illetve igazítani kell rajtuk ott, ahol alkalmazásuk nem volt sikeres – például a levegőtisztaságra és a vízre vonatkozóan. Ismételten hangsúlyozzuk, hogy az uniós környezetvédelmi politika megmutatta, hogy az uniós környezetvédelmi jogszabályok hiányos, széttagolt és nem egységes végrehajtása sok uniós tagállamban súlyos probléma⁽⁴⁾. Ráadásul nem az a baj, hogy nem tudjuk, mit kellene tenni. Ami hiányzik, az az ismert, gyakran már régen elfogadott intézkedések végrehajtása, valamint a politikai akarat⁽⁵⁾.

3.4. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy kezdje meg az adatgyűjtést annak érdekében, hogy hamarosan jogalkotási javaslatokat tehesen azokon a területeken, ahol még nincsenek ilyenek, például a fény- és rezgésszennyezésre vonatkozóan.

3.5. A célkitűzések teljesítésének mértékét a nyomon követés eredményei és a 2024-es kilátások alapján fogják értékelni. Ez alapján pedig vitát lehet folytatni az ambíciószint felmérése, és szükség esetén a célkitűzések és a jogszabályok alaposabb felülvizsgálata érdekében. Az EGSZB attól tart, hogy ez a folyamat túl hosszúvá nyúlik, tekintettel arra, hogy már nem sok idő van a 2030-as célkitűzések teljesítésére, és úgy véli, hogy az ambíció szintjét kezdettől fogva – azaz már most – növelni kell.

3.6. A 2030-ra kitűzött levegőtisztasági célok túl régi referenciaéveken alapulnak. A különböző célkitűzések esetében más-más referenciaévet alkalmaztak, mivel azok eltérő adatokon és jogszabályokon alapulnak. Jóllehet hosszú időszakokból származó halmozott adatokkal könnyebb az előrejelzés, az EGSZB úgy véli, hogy a célok teljesítésében elért haladás értékelésének kezdő időpontját az összes célkitűzés esetében össze kell hangolni annak érdekében, hogy reális képet kapjunk a megfelelés mértékéről.

3.7. A támogató keretnek segítenie kell a vállalkozásokat és a kkv-kat a szennyezéscsökkentési jogszabályok végrehajtásában, az adminisztratív terheket a lehető legalacsonyabb szinten tartva. Nemzetközi szinten is harmonizálni kell a szabályozási keretet, mivel a szennyezés nem áll meg az EU határainál.

3.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az ágazatok közötti együttműködés alapvetően fontos az átállás biztosításához. Ezért üdvözlöi a szennyező anyag-mentesség témájában érdekelt felek platformjának létrehozását, és együtt kíván működni azzal a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformján vagy más csatornán keresztül. Javasolja továbbá, hogy alakítsanak ki szoros együttműködést harmadik országokkal és hozzák létre a különböző régiók civil társadalmi közötti együttműködés színtereit, hiszen a szennyezés nem ismer határokat.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az innovációhoz, a beruházásokhoz és az új berendezésekkel és technológiákkal kapcsolatos kutatáshoz nyújtott uniós támogatás fontos valamennyi vállalkozás számára, valamint az új, minőségi munkahelyek teremtése szempontjából. Ugyanakkor beruházásokra van szükség a következő területeken: természet és biológiai sokféleség (az ökoszisztémák helyreállítása és regeneratív mezőgazdaság); jólét (fenntartható infrastruktúra és megújuló forrásokra való/energetikai átállás, környezetbarát/közösségi épületek és mobilitás); az emberek (oktatás és a digitális szakadék áthidalása/K+F, adóreformok igazságosabb és méltányosabb oktatási, egészségügyi és környezeti lehetőségek megteremtése érdekében).

4.2. Az EGSZB sajnálja, hogy a szennyezéssel kapcsolatos károk helyreállítását és megtérítését kevésbé veszik figyelembe a szennyező anyag-mentességi hierarchiában. A „szennyező fizet” elv nem bizonyult nagyon eredményesnek. Ez abból is látszik, hogy az EU-ban még mindig sok a szennyezett terület. Intézkedéseket kell meghatározni azokra az esetekre, amikor a szennyezők nem azonosíthatók, vagy nem tudják megtéríteni a kárt.

4.3. A légszennyezéssel kapcsolatban az EGSZB szeretné felhívni az Európai Bizottság figyelmét a részecskékre (PM), melyekhez világszerte több millió idő előtti elhalálozás köthető. A PM emberi egészségre gyakorolt toxikológiai hatásainak értékelése során szabványosított mérőszámot kell meghatározni, amely nemcsak a tömegkoncentráción, hanem a méreten és a vegyi összetételén is alapul. A PM forrásainak értékelése során fontos megvizsgálni azok oxidatív potenciálját és az ultrafinom részecskéket, mivel ezektől függ a veszély mértéke, és ezeket be kell építeni a jogszabályokba és a részecskeszennyezés nyomon követésébe.

⁽⁴⁾ HL C 110., 2019.3.22., 33. o.

⁽⁵⁾ HL C 123., 2021.4.9., 76. o.

4.4. A vízügyi jogszabályokat a vegyi szennyező anyagok és a mikroműanyagok csökkentésének megfelelően kiigazítják. A műanyag hulladék rendkívül aggasztó, mivel nehéz eltávolítani, más szennyező anyagokat adszorbeál, és nem veszik figyelembe adalékanyagainak jelentős vegyi és toxikológiai hatását és a szétesése révén keletkező nanoműanyagokat⁽⁶⁾. Az OECD-országok nagymértékben hozzájárulnak a más országokban keletkező műanyag hulladékhhoz, ezért megoldásokat kell találni a határon átnyúló szennyezésre, és új globális határértéket kell megállapítani a műanyag hulladékokra vonatkozóan. A megelőzés is alapvetően fontos, hiszen környezettudatos tervezésre kell sarkallni és ösztönözni a termelő ágazatot. Az iparnak és a környezettudománynak együtt kell működni az életképes megoldások felkutatása érdekében.

4.5. Különösen a mezőgazdaságban fontos beruházni az olyan technológiák és működési modellek innovációjába, amelyek megkönnyítik a víz újrafelhasználását és javítják a vízminőséget, valamint a környezeti lábnyom (pl. a műtrágyás öntözés, növényvédőszer-használat és nitrátkibocsátás terén való) csökkentését célzó megoldások megvalósításába. A gazdasági szereplők készségfejlesztése, valamint az új technológiákkal és a digitális megoldásokkal kapcsolatos képzés megkönnyíti ezek alkalmazását és a vízügyi szabályozásnak való megfelelést.

4.6. A halászati tevékenységekből származó hulladékot és különösen a halászhálókat szigorúan kell kezelni. Tekintettel arra, hogy a tengerben a műanyag hulladék mozgása véletlenszerű mintákat követ, nemzetközi előírásokat kell érvényesíteni, legalábbis az egyes országok műanyagtermelése és -felhasználása szerinti bontásban, hogy aki többet szennyez, annak többet is kelljen fizetnie. A nem kormányzati szervezetek és egyes országok bizonyították, hogy vannak eszközök és képzett emberek a tengeri hulladék eltávolítására, és létre lehet hozni a hulladék tárolásához és újrafeldolgozásához szükséges kikötői struktúrákat⁽⁷⁾. Az intézkedést azonban nem alkalmazzák, mivel a halászoknak semmilyen gazdasági előnyük nem származik a hulladékgyűjtésből és -válogatásból, a kisebb kikötők pedig még nem készültek fel erre a tevékenységre. Valamennyi kikötőnek – a legkisebbeket is ideértve – fejlett és átlátható hulladékgyűjtési és -gazdálkodási rendszerrel kell rendelkeznie⁽⁸⁾. Az EU-nak folyamatosan ösztönöznie kell ezeket az intézkedéseket mind a szennymentesítés elősegítése, mind a halászok másodlagos tevékenységének biztosítása érdekében⁽⁹⁾.

4.7. A tengerekben található hulladékok 80 %-a szárazföldi vizeken (tavakon és folyókon) halad át⁽¹⁰⁾. A probléma forrásnál történő kezelése és ellenőrzése hatékonyabb. Európai folyóink tisztaságához az érintett országok közötti koordinációra van szükség. Az érintett országokban azonban igen eltérő jogrendszerek és különböző szintű kormányzati kötelezettségek vannak érvényben a vízgyűjtő területek kezelése kapcsán.

4.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az, hogy a stratégia foglalkozik a keverékekkel, fontos lépés a vegyi anyagok kockázatértékelése terén. A kutatás és fejlesztés alapvetően fontos a keverékekkel kapcsolatos ismeretek bővítése, illetve azok értékelésének és kezelésének előmozdítása szempontjából⁽¹¹⁾.

4.9. Ahhoz, hogy az EU-t a szennyező anyag-mentesség felé tereljük, ösztönzőkre is szükség van a változás elősegítése, az új technológiák és digitális megoldások terén történő készségfejlesztés, a technikai segítségnyújtás, a társadalmi figyelemfelkeltés, valamint a termelésre és fogyasztásra vonatkozó bevált gyakorlatokról szóló útmutatók összehangolása és alkalmazása érdekében. A vállalatoknak elegendő és megfizethető áron elérhető megújuló energiára, valamint nulla vagy alacsony szén-dioxid-kibocsátású, gáz halmazállapotú üzemanyagokra van szükségük gyártási folyamataik szén-dioxid-mentesítéséhez. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat és az Európai Bizottságot, hogy gyorsítsák fel a megújuló energiaforrásokra való áttérés folyamatát.

4.10. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv felülvizsgálata magas szintű védelmet biztosít az egész környezet számára. Azoknak az elérhető legjobb technikáknak az alkalmazása, amelyek nem járnak túlzott költségekkel, megfelelőbb megközelítést jelentene a kkv-k számára. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv végrehajtásának ki kell terjednie a teljes értékláncra, beleértve a nyersanyagok EU-n kívüli beszerzését is. Az ipari kibocsátásokra vonatkozóan jogilag kötelező erejű megfelelési szinteket kell meghatározni, és szabványosított és megbízható nyomonkövetési módszertanra van szükség, amely biztosítja a valóságnak megfelelő adatok összehasonlítását és egy olyan harmonizált értékelést, amely egyenlő feltételeket biztosít a teljes uniós iparban.

⁽⁶⁾ Lásd: Sendra et al., 2020.

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/883 irányelve (2019. április 17.) a hajókról származó hulladékok leadására alkalmas kikötői befogadólétesítményekről, a 2010/65/EU irányelv módosításáról, valamint a 2000/59/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 151., 2019.6.7., 116. o.).

⁽⁸⁾ HL C 62., 2019.2.15., 207. o.

⁽⁹⁾ Can fishers help cleaning the sea from plastic waste?, ETF.

⁽¹⁰⁾ Az ENSZ Környezetvédelmi Programja, Tengeri műanyag hulladék és mikroműanyagok, 2016.

⁽¹¹⁾ HL C 286., 2021.7.16., 181. o.

4.11. Az EGSZB úgy véli, hogy a készségfejlesztési program kulcsfontosságú a munkaerőpiac fejlődése szempontjából, amely a szakképzést úgy alakítja, hogy a szakemberek szem előtt tartják az éghajlatot, a környezetet és az egészséget. Üdvözlí továbbá az egészségügyi és szociális ágazatban dolgozók képzését, amely javítani fogja a környezeti kockázatok kezelésére való képességüket. Ez a stratégia megkönnyíti az alkalmazkodást a vállalkozók, a vállalkozások, a kkv-k, az önálló vállalkozók és minden munkavállaló számára, minimalisra csökkentve a munkahelyek megszűnését.

4.12. A városok és a régiók élen járnak a szennyezés elleni programok alkalmazásában. Az, hogy sikerül-e megvalósítani a menetrendet, a helyi és regionális önkormányzatok erőfeszítéseitől függ. Minden régióban harmonizálni kell a követelményeket és az intézkedéseket, és biztosítani kell a folyamatos alkalmazást, illetve azt, hogy a célkitűzések elérése terén elért eredmények tartósan, a politikai változásoktól függetlenül fennmaradjanak. Bár a célokat uniós szinten határozzák meg, az EGSZB azt ajánlja, hogy országonként is határozzanak meg alsó küszöbértékeket annak biztosítása érdekében, hogy ha más ütemben is, de minden tagállam jó eredményeket érjen el.

4.13. Fontos harmonizálni a hulladékgazdálkodást, mivel a szelekció és a kezelés nem egyformán működik az uniós régiókban és az egyes országokban helyi szinten, ami csökkenti a szennyezés kezelésének és megelőzésének hatékonyságát. Meg kell tiltani minden olyan hulladék exportját, amely nem felel meg az uniós előírásoknak, függetlenül a célszám a szabályozási intézkedéseitől. Emellett a harmadik országokra gyakorolt hatás elkerülése érdekében az uniós hulladékot a termelő helyén vagy megfelelő újrafeldolgozó létesítményekkel rendelkező területen kell kezelni és visszanyerni, kivéve, ha a hulladékot nyersanyagként használják fel környezetbarát, fenntartható termelésben.

4.14. Az Európai Bizottság integrált keretet fog kidolgozni a szennyező anyag-mentességi célkitűzés figyelemmel kísérésére és jövőbeli alakulására vonatkozóan, hogy felmérje annak egészségügyi, környezeti, gazdasági és társadalmi hatásait. Ebbe annak is bele kell tartoznia, hogy figyelemmel kísérik a folyók állapotát. Az adatokat szabványosított módszerekkel kell gyűjteni, és azoknak átláthatónak, megbízhatónak, nyomonkövethetőnek és mindenki számára hozzáférhetőnek kell lenniük. Az adatbázisba integrálni kell az Európai Bizottsággal kapcsolatban álló főbb intézmények, valamint azon elismert intézmények forrásait, amelyek hozzá kívánnak járulni a szennyezésnek és hatásainak a nyomon követéséhez.

4.15. Az EGSZB gratulál az Európai Bizottságnak ahhoz a civil tudományos stratégiához, amely a szennyezéssel, az egészséggel és a jólléttel kapcsolatos figyelemfelkeltés révén ösztönzi az emberek részvételét és elkötelezettségét. Ez lehetővé teszi, hogy az emberek nyomon kövessék a szennyezést, és az ennek során gyűjtött adatokat betáplálják a rendszerbe a döntéshozatal elősegítésére. A rendszer sikere érdekében biztosítani kell a hatóságok, a nem kormányzati szervezetek, a helyi közösségek és a tudományos körök közötti koordinációt.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG